

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 475/2023-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Tomášom Tauberom, Stará cesta 6, Spišská Nová Ves, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 12/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 12/2017 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Trnava **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 12/2017 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Trnava **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Trnava **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **442,38 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Uznesením č. k. I. ÚS 475/2023-24 zo 7. septembra 2023 prijal ústavný súd na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 12/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“). Žiada, aby ústavný súd vyslovil, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal mu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 T 12/2017 konať bez zbytočných prietahov a priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenia v sume 10 000 eur. Po zvolení si advokáta v doplnenom podaní z 18. júla 2023 sťažovateľ požaduje aj vyslovenie porušenia práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a priznania náhrady trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a ostatného spisového materiálu vyplýva, že sťažovateľ bol v napadnutom konaní spolu s [REDAKOVANÉ] od 22. júna 2017 obžalovaný zo zločinu lúpeže spolupáchateľstvom podľa § 20, § 188 ods. 1 a 2 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. a) Trestného zákona. Po žiadosti z 30. júna 2017 o zapožičaní spisu z Okresného súdu Rimavská Sobota a oznámení o jej nevyhovení z 19. júla 2017 nariadil okresný súd termín prvého hlavného pojednávania na 23. január 2018. Ďalšie termíny hlavného pojednávania 15. marca a 19. júna 2028 boli odročené pre neprítomnosť obžalovaných. Z tohto dôvodu bol na oboch vydaný príkaz na zatknutie, avšak zo zatknutia boli prepustení na slobodu na základe čestného vyhlásenia. Na hlavnom pojednávaní uskutočnenom 4. septembra 2018 v neprítomnosti oboch obžalovaných bol vyhlásený rozsudok, ktorý bol písomne vyhotovený 9. októbra 2018. Proti rozsudku podali obaja obžalovaní odvolanie. Uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5To/151/2018 zo 16. mája 2019 bol rozsudok okresného súdu č. k. 6 T/12/2017 zo 4. septembra 2018 zrušený vo výroku o treste a spôsobe jeho výkonu u obžalovaného sťažovateľa, a vec bola tomto rozsahu vrátená okresnému súdu na nové prejednanie a rozhodnutie; odvolanie obžalovaného [REDAKOVANÉ] bolo zamietnuté. Spis bol z odvolacieho súdu vrátený okresnému súdu 26. júna 2019.

3. V dôsledku dovolania podaného [REDAKOVANÉ] sa spis do 25. marca 2022 nachádzal na Najvyššom súde Slovenskej republiky a v dôsledku ním podanej ústavnej sťažnosti od 30. mája 2022 do 15. júna 2022 bol súdny spis zapožičaný ústavnému súdu (konanie vedené pod sp. zn. IV. ÚS 320/2022 – ústavná sťažnosť odmietnutá). Medzičasom okresný súd rozhodoval o trovách obhajoby (uznesenia z 31. marca 2022 a 19. júla 2022). Dňa 12. septembra 2022 bol nariadený termín hlavného pojednávania vo veci obžalovaného sťažovateľa na 6. december 2022, súčasne boli opätovne žiadané spisy z Okresného súdu Topoľčany sp. zn. 1T/35/2012, Okresného súdu Rimavská Sobota sp. zn. 11T/155/2013 a Okresného súdu Trnava sp. zn. 30T/39/2011. Opatrením z 25. novembra 2022 bol obžalovanému sťažovateľovi ustanovený obhajca. Dva ďalšie termíny hlavného pojednávania 3. februára 2023 a 3. apríla 2023 boli zrušené pre stále chýbajúce súvisiace spisy z Okresného súdu Rimavská Sobota a Okresného súdu Topoľčany a termín 3. apríla 2023 aj z dôvodu zdravotných a osobných prekážok na strane prísediaceho (člena senátu).

4. Druhý rozsudok vo veci týkajúci sa obžalovaného sťažovateľa bol vyhlásený na hlavnom pojednávaní 20. júna 2023 a 28. júna 2023 bolo okresnému súdu doručené jeho odvolanie proti tomuto rozsudku. Spis č. k. 6 T/12/2017 bol 18. septembra 2023 predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa proti prvoinštančnému rozsudku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ tvrdí, že v jeho trestnej veci dochádza zo strany okresného súdu k prieťahom, a preto 4. mája 2023 podal sťažnosť pre nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku. Zákonná sudkyňa mu oznámila, že okresný súd vo veci postupuje plynule a bez prieťahov, čo však sťažovateľ nepovažuje za odstránenie svojej právnej neistoty, v ktorej sa viac ako 8 rokov nachádza. Poukazujúc na judikatúru ústavného súdu k problematike zbytočných prieťahov v súdnom konaní, sťažovateľ sa domnieva, že konajúca zákonná sudkyňa v jeho trestnej veci nevyužila efektívne všetky prostriedky a inštitúty práva (napr. vylúčiť vec na samostatné konanie), pomocou ktorých by konanie mohlo byť vedené plynule a bez prieťahov). Sťažovateľ tak argumentuje, že okresný súd minimálne po dobu 2 –3 rokov konal s prieťahmi a že on sám v trestnom konaní nerobil žiadne obštrukcie, keď je jeho zákonným právom zmeniť si zvoleného obhajcu, pričom k danej zmene nedochádzalo tak často, ako k zmene zákonného súdu v prejednávanej veci.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

1. Okresný súd vo vyjadrení č. k. 1Spr 531/2023 z 11. júla 2023, ktoré si ústavný súd vyžiadal ešte pre predbežným prerokovaním veci podľa § 56 ods. 6 vetou za bodkočiarkou zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), bol podľa obsahu podanej ústavnej sťažnosti toho názoru, že sťažovateľ nesúhlasil so spôsobom vybavenia sťažnosti podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku a nie je mu zrejmé, akým spôsobom a čím malo byť konaním okresného súdu zasiahnuté do práv sťažovateľa. Predseda okresného súdu, opíšu chronológiu procesných úkonov realizovaných v napadnutom konaní, konštatoval, že v doterajšom postupe zákonných sudcov nezistil subjektívne, ale ani objektívne prieťahy. Podľa jeho názoru okresný súd vo veci konal a koná v rámci svojich možností plynulo, vykonával a vykonáva úkony s vynaložením úsilia vec rozhodnúť; skoršiemu rozhodnutiu vo veci bránila tiež nemožnosť pripojenia spisov, keď do úvahy prichádzalo uloženie súhrnného trestu. V predmetnej veci došlo k viacnásobnej zmene zákonného sudcu a súdny spis bol predložený aj Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky z dôvodu podania dovolania odsúdeným [REDAKOVANÉ] a ústavnému súdu z dôvodu podania ústavnej sťažnosti a tiež k inému spisu okresného súdu z dôvodu podaného návrhu odsúdeného [REDAKOVANÉ] na obnovu konania. Okresný súd poukázal aj na správanie sťažovateľa v priebehu konania, keď svojím obštrukčným konaním výrazne prispel k jeho predĺženiu (námiety, vyhýbanie sa účasti na pojednávaní, nedôvodne podaná námietka zaujatosti), obdobne sa tak správal aj spoluobžalovaný [REDAKOVANÉ]. Vo veci sťažovateľa okresný súd na hlavnom pojednávaní 20. júna 2023 vyhlásil rozsudok, proti ktorému podal sťažovateľ 28. júna 2023 odvolanie. S prihliadnutím na uvedené skutočnosti predseda okresného súdu považuje ústavnú sťažnosť sťažovateľa za neopodstatnenú.

2. V doplnenom vyjadrení č. k. 1 SprV/531/2023 z 5. októbra 2023 okresný súd konštatoval, že spisový materiál v danej veci bol 19. septembra 2023 postúpený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa. Pridržiac sa svojho predchádzajúceho vyjadrenia, predseda okresného súdu

poukázal na to, že sťažovateľ od začiatku (v prípravnom konaní) svoju vinu popieral, na hlavnom pojednávaní sa nezúčastňoval, a preto okresný súd svoje rozhodnutie založil na vykonanom dokazovaní, najmä na výpovediach svedkov. Záver okresného súdu o vine sťažovateľa potvrdil aj odvolací súd. Vec bola skutkovo a právne menej náročná vzhľadom na závažnosť skutku (zločin), skutok bol orgánmi činnými v trestnom konaní riadne zadokumentovaný, nešlo o súbeh viacerých skutkov ani o organizovanú činnosť alebo také konanie, ktoré by si vyžadovalo rozsiahle dokazovanie. Po vrátení veci z krajského súdu bolo vo veci v krátkom a primeranom čase nariadené hlavné pojednávanie s prihliadnutím na počet prerozdelených a reštančných vecí do senátu zákonného sudcu. Problematickým sa podľa okresného súdu v tomto prípade stalo pripojenie spisov v iných trestných veciach sťažovateľa, ktoré spadali do súbehu s touto trestnou vecou. Proti sťažovateľovi je vedených na území Slovenskej republiky viacero trestných konaní a aj v týchto trestných konaniach boli pripojené žiadané spisy. Súdna kancelária vyvíjala primeranú snahu o zabezpečenie a pripojenie spisov, ale súčinnosť nebola v niektorých prípadoch súdu riadne poskytnutá. Je potrebné opakovane poukázať aj na ďalšie objektívne okolnosti, a to niekoľko týždňov trvajúci nepriaznivý zdravotný stav prísediacej – členky senátu, a vlastná žiadosť obžalovaného o odročenie už nariadeného termínu hlavného pojednávania, ktoré mali za následok, že vec nebolo možné rozhodnúť a ukončiť časovo skôr. Predseda okresného súdu iba zopakoval, že v doterajšom postupe zákonných sudcov neboli zistené subjektívne ani objektívne prieťahy v konaní, okresný súd vo veci konal v rámci svojich možností, vykonával úkony s vynaložením úsilia vec rozhodnúť, skoršiemu rozhodnutiu vo veci bránila spomínaná nemožnosť pripojenia spisov. Zopakoval tiež, že správanie sa sťažovateľa jeho obštrukčným konaním výrazne prispelo k predĺženiu konania.

III.2. Replika sťažovateľa:

3. Sťažovateľ vo svojej replike zo 16. augusta 2023 mal tvrdenie okresného súdu, že by postupoval vo veci bez zbytočných prieťahov, za nepreukázané. Uviedol, že si je vedomý, že spis taktiež putoval na iné súdy, avšak vždy, keď sa vrátil späť okresnému súdu, tak tento nekonal bez prieťahov. V podstate nekonal ako súd, ale ako doručovateľ. Stále existovali právne možnosti, ako postupovať bez zbytočných prieťahov, aby sťažovateľ nemal dôvod podávať ústavnú sťažnosť na ústavnom súde. Popieral, že by v konaní robil nejaké obštrukcie. Podľa sťažovateľa ak sa okresný súd domnieva, že spoluobžalovaný [REDAKOVANÉ] konal s obštrukciami, ako to tvrdí vo svojom vyjadrení, tak mal možnosť vylúčiť tohto spoluobžalovaného na samostatné konanie. Nemôže za to, ako si dvakrát uplatňuje svoje práva spoluobžalovaný. Vo všeobecnosti platí a ustálená judikatúra najvyšších súdnych autorít potvrdzuje to, že uplatňovanie opravných prostriedkov a námietok obžalovaného nemôže byť jemu na ťarchu a nemôže sa považovať za prieťah, ktorý by vytvoril obžalovaný. Podľa sťažovateľa sa okresný súd alibisticky snaží navodiť dojem, že konal bez zbytočných prieťahov a že prieťahy spôsobovali sťažovateľ so spoluobžalovaným [REDAKOVANÉ] a ostatné súdy tým, že si vyžadovali spisový materiál od Okresného súdu Trnava. Napriek tomu všetkému však podľa „skromného právneho názoru“ sťažovateľa konal okresný súd minimálne 2 – 3 roky so zbytočnými prieťahmi aj pri prípadnom zohľadnení jeho argumentácie.

4. So zotrvaním na podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľ tú istú argumentáciu opísal aj do vyjadrenia zo 17. októbra 2023.

IV. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, lebo na základe podaní účastníkov je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

6. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie označeného základného práva ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, ale aj osoba, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ktoré nastupuje až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, I. ÚS 96/2019, II. ÚS 118/2019). To primerane platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021.

7. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, IV. ÚS 120/2018) a môžu byť ústavným súdom posudzované spoločne.

8. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť v každom súdnom konaní (trestné konanie nevynímajúc) taký procesný postup, ktorý stav právnej neistoty strán odstráni čo najskôr (III. ÚS 233/2021). Táto povinnosť súdu pre trestné konanie je implicitne obsiahnutá aj v § 1 a § 2 ods. 7 Trestného poriadku. Podľa § 247 ods. 5 Trestného poriadku pri nariadení hlavného pojednávania urobí predseda senátu všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie jeho riadneho priebehu a na to, aby vec bolo možné prejednať a rozhodnúť bez jeho odročenia. Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľa, vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje prísnejšie než doba konania v civilných veciach, a to vzhľadom na dôsledky trestného konania (m. m. II. ÚS 32/03, III. ÚS 183/05, I. ÚS 697/2022).

9. Z judikatúry ESLP dokonca vplýva, že v súvislosti s ochranou práva na prejednanie veci v primeranej lehote priznaného čl. 6 ods. 1 dohovoru primeraná lehota na rozhodnutie v trestnej veci začína plynúť od obvinenia, ku ktorému spravidla dochádza v prípravnom konaní a zahŕňa celé konanie vo veci vrátane odvolacích konaní (rozsudok ESLP z 28. 6. 1978 vo veci König proti Spolkovej republike Nemecko, séria A, č. 27, s. 33, § 98). K tomu ale treba podotknúť, že ESLP vo svojom rozhodovaní koná proti Slovenskej republike ako porušovateľovi práv a z toho dôvodu posudzovaná dĺžka konania ako celok je relevantná. Pri posudzovaní veci ústavným súdom v konaní podľa čl. 127 ústavy ústavný súd koná proti konkrétnemu porušovateľovi práv sťažovateľa v čase podania ústavnej sťažnosti (IV. ÚS 517/2021).

10. Nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07). Okresný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu, aby smeroval k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádzal v predmetnej veci počas konania na prvom stupni, ale aj v čase, keď okresný

súd pripravoval vec na predloženie inštančne nadriadeným súdom a po vrátení spisu z nich (IV. ÚS 370/2023).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07) a v tejto súvislosti znova opakuje, že primeraná lehota na konanie v trestných veciach sa musí posudzovať prísnejšie, a to práve v dôsledku mimoriadne citel'ného zásahu do sféry osobných práv a slobôd, ktorý je s priebehom trestného procesu spojený (II. ÚS 32/03, III. ÚS 655/2014, I. ÚS 153/2021, I. ÚS 697/2022).

12. Vo vzťahu k prvému kritériu ústavný súd zistil, že predmetom napadnutého trestného konania bolo rozhodovanie o obžalobe zo zločinu lúpeže spolupáchateľstvom. Vzhľadom na právnu kvalifikáciu ide o štandardnú agendu súdov. V konkrétnostiach tohto prípadu po právnej stránke ani po skutkovej stránke ústavný súd nezistil prvky väčšej zložitosti. Ako ale uvádzal okresný súd na svoju obranu, z dôvodu viacerých odsúdení sťažovateľa a jeho spolupáchateľa vyvstala potreba zabezpečenia relevantných rozhodnutí a zapožičania súvisiacich trestných spisov, ktoré bolo problematické zadovážiť. Administratívnu činnosť spojenú so zabezpečovaním spisového materiálu však nemožno označiť za mimoriadne náročnú, aj keď sa týkala viacerých spisov.

13. Pokiaľ ide o kritérium správania sa sťažovateľa, ústavný súd podľa obsahu súdneho spisu konštatuje, že nesporne malo na doterajšej dĺžke konania určitý a značný podiel (k tomu bod 6 odôvodnenia tohto nálezu).

14. K samotnému postupu okresného súdu možno konštatovať, že tento vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti síce prezentuje pochybnosti o porušení sťažovateľových práv napadnutým konaním, no nijako nepopiera ani nevyvracia sťažovateľom časovo vymedzené obdobia svojej nečinnosti. Odhliadnuc od uvedeného, ústavný súd pripomína svoju judikatúru, že ani právne či skutkovo sebanáročnejší prípad nesmie trvať v právnom štáte dlhú dobu (m. m. I. ÚS 688/2014, I. ÚS 434/2021, I. ÚS 405/2022). Ospravedlniť takúto dĺžku trvania trestného konania nemôže ani skutočnosť, že sťažovateľ sa nezúčastňoval na hlavných pojednávaniach, vznášal rôzne námietky a menil obhajcu, a to aj napriek tomu, že ide o správanie sťažovateľa (ako strany konania), na ktoré je, samozrejme, potrebné nahliadať ako na také, ktoré rovnako neprispieva k včasnejšiemu právoplatnému ukončeniu jeho trestného stíhania, a tým k odstráneniu jeho právnej neistoty a v dôsledku toho aj k naplneniu účelu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov.

15. Ústavný súd z obsahu spisového materiálu zistil, že od podania obžaloby 22. júna 2017 okresný súd prvé hlavné pojednávanie nariadil na 15. marec 2018. Pre neprítomnosť obžalovaných bolo hlavné pojednávanie trikrát odročené, až napokon okresný súd rozhodol v ich neprítomnosti rozsudkom č. k. 6 T/12/2017 zo 4. septembra 2018. Na základe odvolania obžalovaných krajský súd uznesením č. k. 5To/151/2018 zo 16. mája 2019 rozsudok okresného súdu zrušil vo výroku o treste a spôsobe jeho výkonu u obžalovaného sťažovateľa a vec vrátil v tomto rozsahu okresnému súdu

na nové prejednanie a rozhodnutie; odvolanie obžalovaného [REDAKOVANÉ] zamietol. Od 26. júna 2019, keď bol spis vrátený okresnému súdu, bolo riešené dovolanie [REDAKOVANÉ] a jeho ústavná sťažnosť a ďalšie hlavné pojednávajúce v sťažovateľovej veci bolo nariadené až na 12. september 2022. Po troch zmarených pojednávaniach (6. decembra 2022, 3. februára 2023 a 3. apríla 2023) okresný súd znova rozhodol 20. júna 2023 a po písomnom vyhotovení rozsudku bol spis 18. septembra 2023 predložený krajskému súdu na rozhodnutie o sťažovateľovom odvolaní. Z uvedeného je zrejmé, že okresný súd v napadnutom konaní, čo sa týka sťažovateľa okrem rozhodovania o trovách obhajoby, v podstate nekonal od polovice júna 2019 do septembra 2022. Obdobie, keď sa spisový materiál nachádzal mimo sféry okresného súdu, však nemožno pričítať na jeho ťarchu, i keď, ako tvrdí sťažovateľ, mu zásadne nič nebránilo vylúčiť jedného zo spoluobžalovaných na samostatné konanie.

16. Pokiaľ ide o obhajobu okresného súdu personálnymi problémami (vo veci sa postupne vystriedali štyria sudcovia) a vysokým počtom prerozdelených reštančných vecí, túto nie je možné akceptovať. Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane poukazuje na svoju stabilnú judikatúru, podľa ktorej nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezavahuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (IV. ÚS 97/04, IV. ÚS 136/03, IV. ÚS 35/06, II. ÚS 481/2017). Rovnako tak ústavný súd už uviedol, že hoci nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov (strán) súdneho konania (pozri napr. I. ÚS 119/03, II. ÚS 179/2013, II. ÚS 264/2013, II. ÚS 481/2017, I. ÚS 697/2022).

17. K obrane okresného súdu, čo sa týka komplikácií pri dokazovaní a žiadaní súvisiacich spisov, ústavný súd dáva do pozornosti nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 370/2023 z 27. septembra 2023 a dôvody v ňom uvedené, ktoré sa týkajú sťažovateľovej trestnej veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 7 T 69/2014.

18. Liknavým konaním okresného súdu tak došlo podľa názoru ústavného súdu v napadnutom trestnom konaní k porušeniu základných práv sťažovateľa namietaných v jeho ústavnej sťažnosti. Obdobie nekonania bez existencie zákonných dôvodov treba považovať za zbytočné prietahy v konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho aspektu neospravedliteľné. Ústavný súd, berúc zreteľ, že trestná vec sťažovateľa trvá viac ako sedem rokov od podania obžaloby (22. júna 2017) s prihliadnutím na podstatu dotknutých práv sťažovateľa, kvalifikoval nečinnosť okresného súdu ako relevantné prietahy v trestnom konaní a deklaroval porušenie označených práv (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

19. V zmysle čl. 128 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

20. Napadnuté konanie v čase rozhodovania o ústavnej sťažnosti nie je stále právoplatne skončené a hoci sa spisový materiál nachádza na odvolacom súde, po jeho vrátení bude okresný súd vykonávať ešte príslušné procesné úkony. Preto bolo na mieste, aby ústavný súd formuloval všeobecnému súdu príkaz konať (bod 2 výroku nálezu).

21. Prieťahy či nečinnosť všeobecného súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu voči základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prieťahom (ústavným príkazom konať), ale už raz vzniknutý prieťah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadostučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

22. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018). Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadostučinení ústavný súd rovnako ako ESĽP vychádza zo zásad spravodlivosti, keď ESĽP spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

23. Pre konštatovanú nečinnosť okresného súdu v napadnutom konaní a intenzitu zásahu do označených práv sťažovateľa, ale aj s prihliadnutím na jeho správanie v danom trestnom konaní, osobitne jeho opakovanú neúčast' na hlavných pojednávaniach v nariadených termínoch, ústavný súd považoval za primerané finančné zadostučinenie priznanie sumy 1 000 eur (bod 3 výroku nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

24. O náhrade trov konania ústavný súd rozhodol podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde a z titulu trov právneho zastúpenia priznal sťažovateľovi sumu 442,38 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

25. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [(ďalej len „vyhláška“), § 11 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je vo výške 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 12,52 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľovi nesporne vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu).

26. Pokiaľ ide o sťažovateľom uplatnené ďalšie trovy (cestovné a náhrada za stratu času) vrátane repliky, ústavný súd, považujúc výrok o porušení označených práv a priznanie primeraného finančného zadostučinenia v okolnostiach danej veci za postačujúce, nevyužil oprávnenie (nie povinnosť) priznať sťažovateľovi aj náhradu trov konania za tieto úkony a výdavky, pretože požadované výdavky náležite nepreukázal, a pokiaľ ide o repliku, táto bola už len rekapituláciou

zistených skutočností a svojím obsahom neprispela k rozhodnutiu vo veci samej (bod 5 výroku nálezu).

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

28. V závere k náhrade trov konania ústavný súd dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako je to v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesoch (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie a ďalšie). Disponuje teda širokým priestorom na úvahu o tom, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v akom rozsahu (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 357/2021, I. ÚS 418/2022, I. ÚS 442/2023).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu